

ارتباط سبک یادگیری با ابعاد شخصیتی دانش‌آموزان مراکز آموزش کشاورزی استان کرمانشاه

دکتر امیرحسین علی‌بیگی *

زهرا اطهری **

شهر گراندی ***

چکیده

یادگیرندگان دارای تفاوت‌های فردی مهمی در زمینه یادگیری هستند؛ در حالی که به نظر می‌رسد در اغلب کلاس‌های آموزشی کمتر به این مقوله مهم توجه می‌شود. هدف کلی این پژوهش توصیفی - همبستگی تعیین ارتباط سبک یادگیری با ابعاد شخصیتی دانش‌آموزان کشاورزی بود. جامعه آماری پژوهش دانش‌آموزان مراکز آموزش کشاورزی استان کرمانشاه بودند ($N=1100$) که تعداد 142 نفر از آنان براساس جدول کرجسی و مورگان با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای به تفکیک جنسیت به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. برای گردآوری اطلاعات از دو پرسشنامه استاندارد ILP و GEFT استفاده شد. براساس یافته‌ها، بیشتر دانش‌آموزان کشاورزی از سبک یادگیری مستقل از زمینه برخوردارند و دارای ابعاد شخصیتی درون‌گرا، تجربی، تأملی و ادراکی هستند. ارتباط سبک یادگیری با ابعاد شخصیتی دانش‌آموزان کشاورزی معنادار است. همچنین بین سبک یادگیری با جنسیت دانش‌آموزان ارتباط معناداری وجود دارد. ارتباط ابعاد شخصیتی با جنسیت دانش‌آموزان نیز معنادار شد. بنابراین، اغلب دانش‌آموزان پسر از سبک یادگیری مستقل از زمینه و دانش‌آموزان دختر از سبک یادگیری وابسته به زمینه برخوردارند. دانش‌آموزان پسر معمولاً درون‌گرا و تأملی در حالی که دانش‌آموزان دختر برون‌گرا و احساسی هستند.

واژگان کلیدی: سبک یادگیری، ابعاد شخصیتی، دانش‌آموز کشاورزی، مرکز آموزش کشاورزی

---

* دانشیار دانشگاه رازی

** کارشناس ارشد ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه رازی

*** دانشجوی دکترای توسعه کشاورزی دانشگاه رازی

مقدمه

واقعیت مهم آن است که همه پیشرفت‌های شگفت‌انگیز انسان در دنیای امروز زائیده یادگیری است و وظیفه یاددهی و بهبود آن، محور فعالیت تمام نهادهای آموزشی است (نجفی کلیانی و همکاران، ۱۳۸۸: ۹۰). بنابراین، مطالعه پیرامون فرایند یادگیری هنوز جزء تحقیقات فعال و زنده دنیا به شمار می‌آید. افراد بیشتر دانش، توانایی و شایستگی‌های خود را از طریق یادگیری کسب می‌کنند، اما نکته مهم این است که چگونه افراد بهتر و بیشتر یاد می‌گیرند (موسوی و جوادی، ۱۳۹۰: ۱۲۳؛ کلباسی و همکاران، ۱۳۸۷: ۱۱).

یکی از عوامل مؤثر بر فرایند یادگیری، سبک‌های یادگیری فراگیران است. سبک‌های یادگیری باورها، رجحان‌ها و رفتارهای فیزیولوژیکی هستند که به صورت نسبتاً پایدار، نشانگر چگونگی درک، کنش و پاسخ به محیط یادگیری هستند (تیوان^۱ و همکاران، ۲۰۱۱: ۸۲). به عبارت دیگر، این سبک‌ها روش‌های ترجیحی فراگیران برای درک، سازماندهی و ذخیره اطلاعات هستند که قابل تشخیص و پایدار هستند (ولی‌زاده و همکاران، ۱۳۸۶: ۴۵۰-۴۴۳). محققان معتقدند که اگرچه سبک‌های تاحدودی پایدار هستند، ولی دستخوش تغییرات کیفی، در اثر تکامل و بلوغ و محرک‌های محیطی می‌شوند (نجفی کلیانی و همکاران، ۱۳۸۸: ۹۰).

طبق نظر کلب، سبک‌های یادگیری در اثر عوامل ارثی، تجارب زندگی و نیازهای محیطی حاضر شکل می‌گیرد و اساس آن، ریشه در شخصیت افراد دارد (همان). موضوعی که در اینجا مطرح می‌شود، این است که شخصیت چیست و چه تأثیری در یادگیری و سبک یادگیری افراد دارد؟ شخصیت را جنبه‌های قابل مشاهده رفتار و ویژگی‌های انسان، آن گونه که از جانب دیگران ادراک می‌شود، تعریف کرده‌اند؛ البته ویژگی‌هایی که به طور مستقیم قابل مشاهده نیستند نیز می‌تواند در شخصیت مؤثر باشد (شولتز، ۱۳۸۱). بنابراین، شخصیت به مجموعه ویژگی‌های جسمی، روانی و رفتاری گفته می‌شود که هر فردی را از دیگری متمایز می‌سازد. در واقع، انسان‌ها ویژگی‌های منحصر به فرد خود را دارا هستند. بنابراین، تفاوت‌های قابل توجهی در روش یادگیری

و پردازش اطلاعات افراد وجود دارد. این موضوع نشان می‌دهد که افراد به جهان به طور یکسانی نمی‌نگرند و ممکن است هر فردی نسبت به دیگری در شیوه یادگیری و تعامل با جهان بیرونی علایق و تمایلات متفاوتی داشته باشد. از این رو، آنچه سبک یادگیری را در موقعیت‌های مختلف شکل می‌دهد شامل شخصیت، عقاید، ارزش‌ها و فلسفه کاری افراد است (کریمی مونقی و همکاران، ۱۳۸۸: ۵۰). از سوی دیگر، معلمان می‌دانند که فرایند یادگیری و شناسایی شیوه‌های یادگیری افراد در بهبود آموزش اهمیت زیادی دارد. اما مهم‌ترین چالش آنان این است که خصوصیات یادگیری هر یادگیرنده را شناخته و فرصت‌های یادگیری متناسب با او را فراهم آورند. این موضوع در آموزش مهارت‌های حرفه‌ای از اهمیت خاصی برخوردار است؛ زیرا در این گونه مهارت‌ها باید ترکیبی از دانش، نگرش و عمل را به طور همزمان به کار گرفت (کالینز و همکاران، ۲۰۰۹؛ تیوان و همکاران، ۲۰۱۱: ۸۲). به طور کلی، هنگامی که روش‌های تدریس متناسب با سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان کشاورزی باشد، نگرش نسبت به آموزش کشاورزی بهبود می‌یابد، رفتار دانش‌آموزان متحول می‌شود و سطح یادگیری افزایش می‌یابد. در ادامه این بخش، ابتدا ابعاد شخصیتی انسان‌ها و سپس سبک‌های یادگیری مورد بررسی قرار می‌گیرند.

ابعاد شخصیتی زیربنای نظام رفتاری افراد را تشکیل می‌دهند؛ از این رو پرداختن به این مقوله می‌تواند جنبه‌های خاصی از عملکرد فراگیران را در فرایند یادگیری روشن سازد. یکی از متداول‌ترین طبقه‌بندی‌هایی که روان‌شناسان برای شخصیت افراد به کار می‌برند شامل: درون‌گرا - برون‌گرا، تجربی - شهودی، تأملی - احساسی و قضاوتی - ادراکی است که برای اولین بار از جانب کارل یونگ به کار رفته است. این عوامل مشخص می‌کند که فرد چگونه یک موقعیت را درک، انرژی خود را به کجا هدایت و چگونه اطلاعات را جمع‌آوری می‌کند و در یک شرایط خاص چگونه تصمیم می‌گیرد (دیویس^۱، ۲۰۰۶: ۹۹-۹۰). این جنبه‌های شخصیت انسانی بعد نام دارد؛ زیرا هر کدام را می‌توان به صورت یک پیوستار نشان داد.

بعد برون‌گرا - درون‌گرا، به این امر دلالت دارد که افراد با دنیای بیرون از خود و دنیای درون خود چگونه رابطه برقرار می‌کنند و انرژی حیات را به کجا معطوف می‌سازد (شولتز، ۱۳۸۱). نگرش برون‌گرایانه، انسان را به سوی عینی بودن سوق می‌دهد، به طوری که در سنین نوجوانی و جوانی به شدت فعالیت می‌کنند ولی از بزرگسالی به بعد، علائق و تمایلات خود را از دست می‌دهند و بیشتر به افرادی درون‌گرا تبدیل می‌شوند که به تعقل و تامل در امور می‌پردازند (محمد اسماعیل، ۱۳۸۴: ۱۳۴-۱۲۱). در واقع، برون‌گرایی بر حسب علاقه و انرژی بر اشخاص و اشیا (جهان بیرونی) به جای فعالیت‌های ذهنی و شخصی (درونی)، جمع‌گرایی، محبت و صمیمیت، معاشرت و مشارکت، برقراری روابط فعال و پویا با ابراز احساسات و تجربه هیجان‌های مثبت مشخص می‌شود (بشارت و همکاران، ۱۳۸۵: ۴۹). بعد تجربی - شهودی به ادراک افراد، شیوه‌های آگاهی از مسائل، رویدادها و عقاید اشاره دارد. افراد تجربه‌گرا از حواس پنج‌گانه برای دریافت پدیده‌ها استفاده می‌کنند و در تفکر استقرایی توانا هستند، مدل‌های تئوریک خوبی ارائه می‌دهند و می‌توانند عقاید و دیدگاه‌های متفاوت را در یک چارچوب کلی گردهم آورند؛ در حالی که افراد شهودی در عین کمال‌گرا بودن در فرضیه سازی توانا و به دنبال افکار جهان شمول هستند و به شدت به الهامات شخصی خود تکیه دارند تا به واقعیات موجود. همچنین تمایل به ریسک در این افراد زیاد نیست (نوروزی، ۱۳۸۶). بعد تأملی - احساسی حاکی از آن است که افراد اطلاعاتی را که از طرق مختلف احساس و دریافت می‌دارند، قضاوت می‌کنند و با استفاده از فعالیت‌های ذهنی خود نسبت به آنها عکس‌العمل نشان می‌دهند. اشخاصی که از طریق منطقی و عینیت، اطلاعات دریافتی را مورد بررسی قرار می‌دهند، افراد تأملی و آنانی که از طریق بازتاب‌های شخصی و یا تحت تأثیر دیگران عکس‌العمل نشان می‌دهند، افراد احساسی نامیده می‌شوند (لاورنس^۱، ۱۹۸۴: ۱۵-۲). اگر چه احساس و تفکر متضادند، ولی هر دو کارکرد عقلانی دارند و تجربه‌ها را مورد ارزیابی و قضاوت قرار می‌دهند. تفکر در مورد درست یا غلط بودن یک تجربه قضاوت می‌کند اما نوع ارزیابی احساس

بر اساس خوشایندی یا ناخوشایندی، تحریک یا یکنواختی انجام می‌شود (محمداسماعیل، ۱۳۸۴). در بعد قضاوتی - ادراکی، نگرش و جهت دید افراد نسبت به جهان یا در جهت ساختارهاست و یا نوعی خودانگیختگی محسوب می‌شود. کسی که نگاهش به زندگی به گونه‌ای ساختارمند و بنیادین است، بیشتر به داوری و قضاوت علاقه دارد ولی کسانی که کنجکاو، انعطاف‌پذیر و علاقه‌مند هستند، به عنوان افرادی ادراکی شناخته می‌شوند (دیویس^۱، ۲۰۰۶: ۹۹-۹۰).

ویتکین^۲ (۱۹۷۶) سبک‌های یادگیری را به «وابسته به زمینه^۳» و «مستقل از زمینه^۴» طبقه‌بندی کرده است. افراد دارای سبک یادگیری وابسته به زمینه در مقایسه با افراد مستقل از زمینه، نسبت به محرک‌های اجتماعی تأثیرپذیرترند، علاقه بیشتری نسبت به اطلاعات جدید از خود نشان می‌دهند و از نظرات دیگران استفاده بیشتری می‌کنند. همچنین عملکرد آنان که بیشتر تمایل به اندیشیدن به صورت کل‌گرا تا تحلیل‌گرانه دارند، به شدت تحت تأثیر قضاوت دیگران از توانایی شان قرار دارد؛ در حالی که، افراد مستقل از زمینه در کسب اطلاعاتی که با گذشته و تجارب آنان همخوانی ندارند، توانا تر از سایرین هستند. این افراد ساختاریافته هستند و ابهام در کار آنان کمتر وجود دارد. همچنین از فرایندهای درونی برای حل مسائل استفاده و اغلب ساختار اطلاعاتی مورد نظر خود را به محیط تحمیل می‌کنند (نوروزی، ۱۳۸۶). در واقع، افراد وابسته به زمینه فراگیرانی برون‌گرا هستند که تحت تأثیر گروه‌های همگن قرار می‌گیرند و رهیافت دیداری را در یادگیری ترجیح می‌دهند. افراد مستقل از محیط که مهارت‌های اجتماعی کمتری دارند، معمولاً درون‌گرا، خودانگیز و رقابت‌طلب هستند. این فراگیران به تجزیه و تحلیل منطقی عقاید، برنامه‌ریزی و یادگیری از راه تفکر می‌پردازند و به حوزه‌هایی از علوم و حرفه‌ها که به مهارت‌های تجزیه و تحلیل نیاز دارند (مانند: ریاضی، مهندسی، شیمی، زیست‌شناسی و مکانیک) علاقه فراوانی دارند و برعکس

-
1. Gregory A. Davis
  2. Herman A. Witkin
  3. Field dependent
  4. Field independent

فراگیران وابسته به محیط معمولاً از آموزش‌های آکادمیک و حرفه‌ای اجتناب می‌کنند و مسائل اجتماعی را ترجیح می‌دهند (مانند: تدریس علوم اجتماعی، هنر، فروشنده‌گی و تبلیغات و ... که به مهارت‌های اجتماعی و روابط عمومی بالایی نیاز دارند) (نجفی کلیانی و همکاران، ۱۳۸۸؛ همایونی و همکاران، ۱۳۸۵: ۱۴۴-۱۳۷). مطالعات متعددی در زمینه توصیف سبک‌های یادگیری و نوع شخصیت و ارتباط آنها با آموزش کشاورزی صورت گرفته است. دیویس (۲۰۰۶: ۹۹-۹۰) در مطالعه ارتباط سبک یادگیری و ابعاد شخصیتی به این نتیجه رسید که سبک یادگیری دانش‌آموزان دختر بیشتر از پسران وابسته به زمینه است. دانش‌آموزان پسر، اطلاعات را به صورت تجربی و دختران به صورت شهودی دریافت می‌کنند. دانش‌آموزان پسر در عکس العمل نسبت به اطلاعات به صورت تأملی و دختران به صورت احساسی عمل می‌کنند. تیمونس^۱ (۲۰۰۵) در مطالعه‌ای که بر روی سبک‌های یادگیری و تدریس انجام دادند به این نتیجه رسیدند که فراگیران بیشتر از سبک‌های یادگیری مستقل از زمینه برخوردارند و سبک‌های تدریس فراگیر-محور را ترجیح می‌دهند؛ گارتون و همکاران (۱۹۹۷: ۴۳-۳۸) در مطالعات خود به این نتیجه رسیدند که اکثر معلمان کشاورزی دارای ابعاد شخصیتی برون‌گرا، شهودی، احساسی و قضاوتی هستند و سبک‌های یاددهی دانش‌آموز -محور را ترجیح می‌دهند؛ در حالی که اکثر دانش‌آموزان از ابعاد شخصیتی درون‌گرا، تجربی، تأملی و ادراکی برخوردار هستند. دانش‌آموزان محیط آرام و روش‌های یادگیری کم‌فعالیت و همچنین روش‌های یادگیری ساختارمند همراه با نمونه‌هایی از زندگی واقعی را برای درک مفاهیم ترجیح می‌دهند.

براساس مطالعات زیمرمن و همکاران (۲۰۰۶: ۳۱۱)، کارول (۲۰۰۵)، ویتینگتون^۲ و راون^۳ (۱۹۹۵: ۱۷-۱۰) دانش‌آموزان بیشتر از سبک‌های یادگیری مستقل از محیط برخوردارند و سبک‌های تدریس دانش‌آموز -محور را ترجیح می‌دهند. وهرین و همکاران (۲۰۰۷: ۱۱۵۷-۱۵۳)، فلدر و همکاران (۲۰۰۲: ۱۷-۳) و تورس و کانو

---

1. J.A. Timmons
2. M. S Whittington
3. M. R Raven

(۱۹۹۴) نیز دریافتند که فراگیران پسر سبک‌های یادگیری مستقل از زمینه و دختران سبک‌های یادگیری وابسته به زمینه را ترجیح می‌دهند.

به طور کلی، افراد به طور یکسان یاد نمی‌گیرند و این یادگیری متفاوت ایجاب می‌کند که معلمان روش‌های مختلف یادگیری را بشناسند و روش‌های تدریس خود را به گونه‌ای انتخاب و تنظیم کنند که مطابق با روش‌های یادگیری دانش‌آموزان باشد. با توجه به اینکه بر اساس مشاهدات و تجارب محققان این پژوهش، معلمان در تشخیص روش‌های تدریس متناسب با سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان کاملاً موفق نبوده‌اند، این مقاله به آنان در زمینه انتخاب روش تدریس مناسب، مواد آموزشی و فعالیت‌های مناسب فرایند تدریس - یادگیری کمک خواهد کرد.

براساس مطالب مذکور هدف کلی این تحقیق، تعیین ارتباط سبک یادگیری با ابعاد شخصیتی دانش‌آموزان مراکز آموزش کشاورزی استان کرمانشاه بود. دستیابی به این هدف مستلزم پاسخ به پرسش‌های ذیل است:

۱. سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان کشاورزی از چه نوعی است؟
۲. ابعاد شخصیتی دانش‌آموزان کشاورزی چگونه است؟
۳. آیا بین سبک یادگیری با ابعاد شخصیتی دانش‌آموزان کشاورزی ارتباط وجود دارد؟
۴. آیا بین سبک یادگیری با جنسیت دانش‌آموزان کشاورزی ارتباط وجود دارد؟
۵. آیا بین ابعاد شخصیتی با جنسیت دانش‌آموزان کشاورزی ارتباط وجود دارد؟

روش تحقیق

این تحقیق از نظر ماهیت، کمی، از نظر هدف کاربردی و به لحاظ دستیابی به حقایق و داده‌پردازی، از نوع توصیفی - همبستگی است. جامعه آماری تحقیق دانش‌آموزان کشاورزی استان کرمانشاه بودند ($N=1100$) که تعداد ۱۴۲ نفر از آنان براساس جدول کرجسی و مورگان با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای به تفکیک جنسیت به عنوان

نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار تحقیق، پرسشنامه‌های استاندارد شده^۱ GEFT و^۲ ILP بود. برای تشخیص سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان از پرسشنامه GEFT استفاده شد که از جانب ویتکین، اولتمن، راسکین و کارپ در سال ۱۹۷۱ طراحی و پایایی آن به میزان ۰/۸۲ محاسبه شد. این ابزار در سه بخش تدوین شده است. بخش اول شامل ۷ تصویر است و بخش دوم و سوم هر کدام دارای ۹ تصویر است. نمره^۳ آزمون از بخش‌های دوم و سوم به دست می‌آید و از بین صفر تا ۱۸ متغیر است. پاسخگو باید در مدت ۱۲ دقیقه اشکال ساده ای را که در صفحه آخر این آزمون است از درون مجموعه‌ای از اشکال دیگر بیابد و آنها را مشخص کند. میانگین نمره^۳ این آزمون استاندارد ۱۱/۴ است. بر این اساس، افرادی که امتیاز بالاتر از میانگین ۱۱/۴ کسب کنند، در گروه مستقل از زمینه و افرادی که امتیاز آنان پایین‌تر از این میانگین باشد، در گروه وابسته به زمینه قرار می‌گیرند (ویتکین و همکاران، ۱۹۷۱). همان گونه که ذکر شد، روایی و پایایی آزمون گروهی بازیافت تصاویر پنهان قبلاً از جانب تدوین کنندگان آن، مورد بررسی قرار گرفته است. در مطالعه حاضر نیز، این ابزار پس از تأیید روایی از جانب پانل متخصصان، به جهت اطمینان از پایا بودن در بین ۲۵ نفر از دانش‌آموزان کشاورزی توزیع شد و مقدار آلفای کرونباخ، ۰/۷۶ به دست آمد.

برای تشخیص ابعاد شخصیتی دانش‌آموزان از پرسشنامه^۴ ILP استفاده شد. این ابزار در ۸ بخش تنظیم شده و هر بخش دارای ۷ عبارت است. اعتبار این پرسشنامه از جانب کانو و بارگر در سال ۱۹۹۴ تأیید و پایایی آن از جانب همین افراد حدود ۰/۸۷-۰/۹۹ محاسبه شده است. پرسشنامه‌های مورد نظر با کمک چند نفر از اعضای هیئت علمی رشته آموزش کشاورزی و مسلط به زبان انگلیسی ترجمه و بازنگری و ویرایش شد تا از روایی آنها اطمینان حاصل شود. برای اطمینان بیشتر از پایایی پرسشنامه^۴ ILP آزمون پیش آهنگ با ۲۵ نفر دانش‌آموز کشاورزی انجام شد. محاسبات آماری انجام شده گویای تأیید پایایی بود (ضریب آلفا = ۰/۷۸). داده‌ها پس از جمع‌آوری با استفاده از آماره‌های توصیفی و آزمون کای دو به منظور تعیین ارتباط سبک یادگیری با ابعاد

-
1. Group Embedded Figures Test
  2. Individual Learning Preference Checklist

شخصیتی و همچنین تعیین ارتباط سبک یادگیری، ابعاد شخصیتی با جنسیت دانش‌آموزان کشاورزی، در نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها

براساس یافته‌ها، بیشترین فراوانی سنی پاسخ‌گویان در محدوده سنی ۲۰-۱۶ و میانگین سنی آنان حدود ۱۷ سال بود. ۳۵ درصد دانش‌آموزان دختر و ۶۵ درصد آنان پسر بودند. ابعاد شخصیتی مختلف دانش‌آموزان مورد بررسی در جدول (۱) مشاهده می‌شود. بر اساس این جدول نتایج نشان می‌دهد که ۴۲/۲ درصد دانش‌آموزان پسر دارای نگرش برون‌گرا و ۵۷/۸ درصد آنان دارای نگرش درون‌گرا هستند. در مقابل، ۵۴/۵ درصد دانش‌آموزان دختر دارای نگرش برون‌گرا و ۴۵/۵ درصد آنان درون‌گرا بودند. در بعد تجربی - شهودی، ۷۲/۵ درصد دانش‌آموزان پسر بعد تجربی یادگیری (یادگیری از طریق حواس پنجگانه) را ترجیح می‌دهند و ۲۷/۵ درصد آنان بعد شهودی یادگیری (تفکر عمیق و دریافت ناگهانی) را ترجیح می‌دهند. این در حالی است که ۳۹/۴ درصد دانش‌آموزان دختر بعد تجربی یادگیری و ۶۰/۶ درصد آنان بعد شهودی و اکثر دانش‌آموزان پسر یادگیری تجربی را ترجیح می‌دهند. همچنین ۶۱/۵ درصد دانش‌آموزان پسر بعد تأملی یادگیری و ۳۸/۵ درصد آنان بعد احساسی یادگیری را ترجیح می‌دهند. در حالی که ۳۳/۳ درصد دانش‌آموزان دختر بعد تأملی یادگیری و ۶۶/۷ درصد آنان بعد احساسی یادگیری را ترجیح می‌دهند و در بعد قضاوتی - ادراکی، ۲۸/۵ درصد دانش‌آموزان پسر بعد قضاوتی یادگیری و ۷۱/۵ درصد آنان بعد ادراکی یادگیری را ترجیح می‌دهند، در مقابل، ۷۵/۷ درصد دانش‌آموزان دختر بعد قضاوتی یادگیری و ۲۴/۳ درصد آنان بعد ادراکی یادگیری را ترجیح می‌دهند.

جدول (۱) توزیع فراوانی ابعاد شخصیتی دانش‌آموزان کشاورزی

ابعاد شخصیتی	پسران		دختران		کل	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
برون‌گرا	۴۶	۴۲/۲	۱۸	۵۴/۵	۶۴	۴۸/۴
درون‌گرا	۶۳	۵۷/۸	۱۵	۴۵/۵	۷۸	۵۱/۶
تجربی	۷۹	۷۲/۵	۱۳	۳۹/۴	۹۲	۵۵/۹
شهودی	۳۰	۲۷/۵	۲۰	۶۰/۶	۵۰	۴۴/۱
تأملی	۶۷	۶۱/۵	۱۱	۳۳/۳	۷۸	۵۲/۶
احساسی	۴۲	۳۸/۵	۲۲	۶۶/۷	۶۴	۴۷/۴
قضاوتی	۳۱	۲۸/۵	۲۵	۷۵/۷	۵۶	۴۷/۹
ادراکی	۷۸	۷۱/۵	۸	۲۴/۳	۸۶	۵۲/۱

در مجموع، بر اساس جدول یک، ۴۸/۴ درصد دانش‌آموزان برون‌گرا و ۵۱/۶ درصد درون‌گرا هستند. ۵۵/۹ درصد یادگیری تجربی و ۴۴/۱ درصد یادگیری شهودی را ترجیح می‌دهند. ۵۲/۶ درصد یادگیری تأملی و ۴۷/۴ درصد یادگیری احساسی، ۴۷/۹ درصد یادگیری قضاوتی و ۵۲/۱ درصد آنان یادگیری ادراکی را ترجیح می‌دهند.

در جدول (۲) سبک یادگیری دانش‌آموزان کشاورزی ارائه شده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، ۵۹/۶ درصد دانش‌آموزان پسر از سبک یادگیری مستقل از زمینه و ۴۰/۴ درصد آنان از سبک یادگیری وابسته به زمینه برخوردار هستند. ۴۲/۴ درصد دانش‌آموزان دختر مستقل از زمینه و ۵۷/۶ درصد آنان وابسته به زمینه هستند. در مجموع، ۵۵/۶ درصد دانش‌آموزان کشاورزی از سبک یادگیری مستقل از زمینه و ۴۴/۴ درصد آنان از سبک یادگیری وابسته به زمینه برخوردارند.

جدول (۲) توزیع فراوانی سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان کشاورزی

سبک یادگیری	پسران		دختران		کل	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
وابسته به زمینه	۴۴	۴۰/۴	۱۹	۵۷/۶	۶۳	۴۴/۴
مستقل از زمینه	۶۵	۵۹/۶	۱۴	۴۲/۴	۷۹	۵۵/۶

به منظور تعیین ارتباط بین سبک یادگیری با ابعاد شخصیتی دانش‌آموزان کشاورزی از آزمون کای‌دو استفاده شد تا استقلال فراوانی‌هایی که در طبقات مختلف قرار گرفته‌اند، محاسبه شود (جدول ۳). بر اساس جدول (۳)، با احتمال ۹۵ درصد بین سبک یادگیری با ابعاد شخصیتی دانش‌آموزان کشاورزی از نظر آماری ارتباط معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر، دانش‌آموزان با سبک یادگیری مستقل از زمینه، اغلب دارای ابعاد شخصیتی درون‌گرا، تجربی، تأملی و ادراکی هستند، در حالی که دانش‌آموزانی که از سبک یادگیری وابسته به زمینه برخوردارند، دارای ابعاد شخصیتی برون‌گرا، شهودی، احساسی و قضاوتی هستند.

در جدول (۳)، ارتباط بین سبک یادگیری با جنسیت دانش‌آموزان کشاورزی نیز مشاهده می‌شود. بر این اساس، با احتمال ۹۵ درصد بین سبک یادگیری با جنسیت دانش‌آموزان کشاورزی ارتباط معناداری وجود دارد. بدین معنا که اغلب دانش‌آموزان دختر از سبک یادگیری وابسته به زمینه و اغلب دانش‌آموزان پسر از سبک یادگیری مستقل از زمینه برخوردارند.

جدول (۳) ارتباط بین سبک یادگیری با ابعاد شخصیتی و جنسیت

متغیر	مقدار کای دو	درجه آزادی	سطح معناداری
ابعاد شخصیتی	۳۵/۳۱۱	۷	۰/۰۲۳
جنسیت	۳۲/۱۴۳	۱	۰/۰۱۴

بررسی ارتباط بین ابعاد شخصیتی با جنسیت دانش‌آموزان کشاورزی با استفاده از آزمون کای دو انجام شد (سطح معناداری = $0/0001$ و کای دو = $38/216$). با توجه به مقدار به دست آمده، با احتمال ۹۹ درصد بین ابعاد شخصیتی با جنسیت دانش‌آموزان کشاورزی از نظر آماری ارتباط معناداری وجود دارد. در واقع، می‌توان این گونه استنباط کرد که اغلب دانش‌آموزان پسر دارای ابعاد شخصیتی درون‌گرا، تجربی، تأملی و ادراکی هستند و اغلب دانش‌آموزان دختر از ابعاد شخصیتی برون‌گرا، شهودی، احساسی و قضاوتی برخوردارند.

نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌ها، بیشتر دانش‌آموزان کشاورزی از سبک یادگیری مستقل از زمینه برخوردارند و دارای ابعاد شخصیتی درون‌گرا، تجربی، تأملی و ادراکی هستند. به عبارت دیگر، این دانش‌آموزان واقع بین، انعطاف‌پذیر، رقابت طلب، جزءنگر و در حل مسائل تحلیلی قوی و علاقه‌مندند که ساختار کار، اهداف و جهت‌های یادگیری را خود طراحی کنند. این نتایج با یافته‌های دیویس (۲۰۰۶: ۹۹-۹۰)، تیمونس (۲۰۰۵: ۳۲-۲۶)، ویتینگتون و راون (۱۹۹۵: ۱۷-۱۰) و گارتون و کانو (۱۹۹۴: ۱۰-۶) همسو است. بنابراین، معلمان کشاورزی جهت آموزش این گونه فراگیران می‌توانند از سبک‌های یاددهی دانش‌آموز - محور از جمله روش حل مسئله که نیاز به قدرت تحلیل بیشتری دارد و روش‌های آموزش عملی نسبت به آموزش تئوری که مستلزم تجربیات دست اول، کاوش و تفکر عمیق هستند، استفاده کنند. چرا که سبک یادگیری فراگیران تا حد زیادی تحت تأثیر سبک یاددهی آموزشگران قرار دارد (کریمی مونقی و همکاران، ۱۳۸۸: ۴۵).

بر اساس نتایج حاصل، بین سبک یادگیری با ابعاد شخصیتی دانش‌آموزان کشاورزی ارتباط معناداری وجود دارد. از این رو، دانش‌آموزانی که از سبک یادگیری مستقل از زمینه برخوردارند، اغلب دارای نگرش درون‌گرا هستند. همچنین اطلاعات را از طریق حواس پنج‌گانه و تجربه شخصی دریافت می‌کنند، در فرایند تصمیم‌گیری منطقی هستند؛ خود را با شرایط جدید تطبیق می‌دهند و اغلب فرآیندگرا (تأکید بر چگونگی عمل) هستند. در حالی که، دانش‌آموزانی که سبک یادگیری وابسته به زمینه برخوردارند اغلب دارای نگرش برون‌گرا هستند، از حس ششم (شم) بیش از حواس پنج‌گانه استفاده می‌کنند و اغلب به الهام و استنباط توجه دارند، در تصمیم‌گیری تحت تأثیر اطرافیان قرار می‌گیرند و اغلب نتیجه‌گرا هستند (مایرز بریگز^۱، ۱۹۹۸: ۳۱۵-۳۱۱). عبادی (۱۳۸۴) نیز در تحقیق خود نشان داد که بین سبک یادگیری با ریخت‌های شخصیتی دانش‌آموزان ارتباط معناداری حاکم است. همچنین دیویس (۲۰۰۶: ۹۹-۹۰)

در مطالعه خود به این نتیجه رسید که بین سبک یادگیری با ابعاد شخصیتی فراگیران ارتباط معناداری وجود دارد. بنابراین، از یک سو، دانش‌آموزان با آگاهی از سبک یادگیری و ابعاد شخصیتی خود می‌توانند راهبردهایی را به کار گیرند که از حداکثر نقاط قوت و مزیت سبک یادگیری خود بهره بگیرند و نقاط ضعف و محدودیت‌ها را به حداقل برسانند. از سوی دیگر، معلمان کشاورزی به منظور کارآمدی هر چه بیشتر فرایندها و فعالیت‌های آموزشی و یادگیری، باید با توجه به ابعاد شخصیتی و ترجیحات یادگیری دانش‌آموزان از روش‌های تدریس مختلفی استفاده کنند.

نتایج نشان می‌دهد که بین سبک یادگیری با جنسیت دانش‌آموزان کشاورزی ارتباط معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر، اغلب دانش‌آموزان دختر از سبک یادگیری وابسته به زمینه و پسران از سبک یادگیری مستقل از زمینه برخوردارند. بنابراین، دانش‌آموزان دختر از طریق تحسین، تشویق و توجه اطرافیان برانگیخته می‌شوند و اگر در گروه‌های همگن و متجانس قرار بگیرند، پیشرفت بیشتری خواهند داشت. این دانش‌آموزان برای کسب اطلاعات، بیشتر به اطرافیان تکیه می‌کنند و تمایل دارند با دیگران روابط متقابل برقرار کنند؛ در حالی که دانش‌آموزان پسر از طریق رقابت، امتیاز گرفتن و آزادی عمل برانگیخته می‌شوند. از آنجایی که دانش‌آموزان با محرک‌های خاصی برانگیخته می‌شوند، معلمان باید از روش‌های متفاوتی برای ترغیب دانش‌آموزان وابسته به زمینه و مستقل از زمینه استفاده کنند. همچنین ارتباط بین ابعاد شخصیتی با جنسیت دانش‌آموزان معنادار شد؛ به طوری که، اغلب دانش‌آموزان پسر دارای نگرش درون‌گرا و دختران دارای نگرش برون‌گرا هستند. در واقع، دانش‌آموزان پسر از فعالیت‌های فردی لذت می‌برند و یادگیری در یک محیط آرام را ترجیح می‌دهند؛ در حالی که، دانش‌آموزان دختر کارگروهی و یادگیری مشارکتی را ترجیح می‌دهند و نگرش برون‌گرایانه، آنان را به سوی جمع سوق می‌دهد. در بعد تجربی - شهودی، دانش‌آموزان دختر یادگیری شهودی و دانش‌آموزان پسر یادگیری تجربی را ترجیح می‌دهند. بدین معنا دانش‌آموزان پسر واقع بین هستند، از طریق حواس پنجگانه اطلاعات را درک می‌کنند و یادگیری مرحله به مرحله را ترجیح می‌دهند. در حالی که، دانش‌آموزان دختر از نظریه‌ها و ایده‌های انتزاعی لذت می‌برند و بیشتر تصویر کلی را

در نظر می‌گیرند. همچنین دانش‌آموزان دختر بعد احساسی یادگیری و پسران بعد تأملی یادگیری را ترجیح می‌دهند. در واقع، دانش‌آموزان دختر از رقابت و درگیری اجتناب می‌کنند، در تصمیم‌گیری تحت تأثیر دیگران قرار می‌گیرند، اطلاعات را بر اساس احساسات و هیجان اولیه‌ای که ایجاد می‌کنند، تنظیم می‌کنند و به روابط فردی و هماهنگی اجتماعی علاقه‌مندند؛ در حالی که دانش‌آموزان پسر بیشتر با همسالان خود به رقابت می‌پردازند و بر اساس منطق و واقعیت تصمیم می‌گیرند. در بعد قضاوتی - ادراکی، دانش‌آموزان دختر بعد قضاوتی یادگیری و دانش‌آموزان پسر بعد ادراکی یادگیری را ترجیح می‌دهند. بنابراین، دانش‌آموزان دختر فعالیت‌های برنامه‌ریزی‌شده را ترجیح می‌دهند و قبل از آنکه تمام اطلاعات مورد نیاز دربارهٔ یک وضعیت را به دست آورند، تصمیم می‌گیرند. در حالی که، دانش‌آموزان پسر انعطاف‌پذیرند و از ساختارها و برنامه‌هایی که جنبهٔ تحمیلی دارند اجتناب می‌کنند. این یافته‌ها با نتایج ویتکین (۱۹۷۶)، گارگر^۱ و گیولد^۲ (۱۹۸۴)، تورس^۳ و کانو (۱۹۹۴: ۶۶-۶۱)، بارکلی^۴ (۱۹۹۵: ۲۲-۱۶) و دیویس (۲۰۰۶) هماهنگ است؛ از این رو به منظور ارتقای کیفیت یادگیری دانش‌آموزان کشاورزی توصیه می‌شود که معلمان، برنامه ریزان و دیگر دست‌اندرکاران آموزشی با در نظر گرفتن تفاوت بین دانش‌آموزان پسر و دختر از لحاظ سبک‌های یادگیری و ابعاد شخصیتی، متناسب با خصوصیات و ترجیحات یادگیری آنان برنامه‌ریزی و تدریس کنند؛ چرا که ترجیحات و سبک‌هایی که دانش‌آموزان دختر و پسر از طریق آنها یادگیری خود را هدایت می‌کنند اثر مهمی بر فرایند یادگیری آنان دارد. از طرف دیگر، عدم توجه به رجحان‌ها و سبک‌های یادگیری فراگیران در موقعیت‌های مختلف می‌تواند منجر به نادیده گرفتن برخی از بهترین و با ارزش‌ترین استعدادها و سرمایه‌های بالقوه شود.

-
1. Stephen Garger
  2. Pat B. Guild
  3. Robert M. Torres
  4. Andrew Barkley

منابع

- بشارت، م، کریمی، ک، و رحیمی نژاد، ع. (۱۳۸۵). بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی و ابعاد شخصیت. *مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی*، ۳۶ (۲ و ۱)، ۵۵-۳۷.
- شولتز، د. (۱۳۸۱). *نظریه‌های شخصیت*. ترجمه: یوسف کریمی و همکاران، تهران: ارسباران.
- عبادی، ع. (۱۳۸۴). *رابطه بین ریخت‌های شخصیتی و سبک‌های یادگیری در دانش‌آموزان سال اول مقطع متوسطه*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی.
- کریمی موفقی، ح، دباغی، ف، اسکویی، ف و ویلایین جولکانن، ک. (۱۳۸۸). سبک یادگیری دروس نظری: تجارب و درک دانشجویان پرستاری. *فصلنامه ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۹(۱)، ۵۰.
- کلباسی، س، ناصری، م، شریف زاده، غ، و پور صفر، ع. (۱۳۸۷). سبک‌های یادگیری دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. *مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی*، ۵(۱)، ۱۶-۱۰.
- محمد اسماعیل، ا. (۱۳۸۴). بررسی و مقایسه ۱۶ تیپ شخصیتی دانشجویان ایرانی و هندی. *فصلنامه روان‌شناسی و علوم تربیتی*، ۳۵ (۱)، ۱۳۴-۱۲۱.
- موسوی، ح و جوادی، ر. (۱۳۹۰). عوامل مؤثر در بهبود یادگیری دانشجویان از دید استادان دروس بالینی رشته پزشکی عمومی دانشکده بندر عباس. *مجله پزشکی هرمزگان*، ۱۱(۲)، ۱۲۷-۱۲۲.
- نجفی کلیانی، م، کریمی، ش و جمشیدی، ن. (۱۳۸۸). مقایسه سبک‌های یادگیری و روش‌های ترجیحی تدریس دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی فسا. *مجله علمی - پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اراک*، ۱۲(۴)، ۹۴-۸۹.
- نوروزی، ص. (۱۳۸۶). سبک‌های شناختی. *تدبیر*، ۱۸(۱۸۴).
- همایونی، ع، کدیور، پ و عبداللهی، م. (۱۳۸۵). رابطه بین سبک‌های یادگیری، سبک‌های شناختی و انتخاب رشته تحصیلی در دانش‌آموزان پسر دبیرستانی، *فصلنامه روان‌شناسان ایرانی*، ۱۰(۱۰)، ۱۴۴-۱۳۷.
- ولی زاده، ل؛ فتحی آذر، ا؛ و زمان زاده، و. (۱۳۸۶). ارتباط ویژگی‌های یادگیری با پیشرفت تحصیلی دانشجویان پرستاری و مامایی، *فصلنامه ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۷(۲)، ۴۵۰-۴۴۳.

- school of physical education and sports in Turkey. *Educational Research and Reviews*, 6(3).326-333.
- Carroll, R. (2005). Helping to define graduate education: the APS/ACDP list of professional skills for physiologists and trainees. *Advances in Physiology Education*, 29, 56.
- Collins, JB, Selinger, SJ, & Pratt DD. (2009). *How do perspectives on teaching vary across disciplinary majors for Students enrolled in teacher preparation?* [Cited 2009 March 6]. Available from: <http://teachingperspectives.com/PDF/howdoteachers.pdf>
- Davis, G. A. (2006). Learning styles and personality type preferences of Community development extension educators. *Journal of Agricultural Education*, 47(1).90-99.
- Felder, R.M., Felder, G.N, & Dietz E.J. (2002). The Effects of Personality Type on Engineering Student Performance and Attitudes. *Journal of Engineering Education*, 91(1), 3-17
- Garger, S., & Guild, p. (1984). Learning styles: The critical difference. *Curriculum Review*. 23(1).
- Garton, B. L., Thompson, G. W., Cano, J. (1997). Agriculture teachers and Students: In concert or conflict? *Journal of Agricultural Education*, 38(1).38-44.
- Lawrence, G. (1984). A synthesis of learning research involving MBTI. *Journal of Psychological Type*, 8, 2-15.
- Myers – Briggs. (1998). Type Indicator and academic achievement in Engineering Education. *Journal of Applied Engineering*, 14(5): 311-315.
- Teevan, CJ. & Schlesselman L. M, (2011). Index of Learning Styles in a U.S. School of Pharmacy Received (first version): Available from: <http://www.pharmacypractice.org/>
- Timmons, J.A., (2005). *New Venture Creation*. Boston, Irwin McGraw-Hill.26-32.
- Torres, R. M., & Cano, J. (1994). Learning styles of students in a college of agriculture. *Journal of Agricultural Education*, 35(4).61-66.
- Whittington, M. S., & Raven, M. R. (1995). Learning and teaching styles of student teachers in the Northwest. *Journal of Agricultural Education*, 36(4).10-17.
- Witkin, H. A., Oltman, P. K., Raskin, E., & Karp, S. A. (1971). *A manual for the embedded figures tests*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Prees, Inc.

- Witkin, H. A. (1976). *Cognitive style in academic performance and in teacher-student relations*. In S. Messick and Associates (Ed.), *Individuality in Learning* (pp. 38-72). San Francisco: Jossey Bass Publishers
- Wehrwein, A., Heidi, L. & Stephen E. D (2007). Gender differences in learning style preferences among undergraduate physiology students, *Advances in Physiology Education*, 31, 153-157.
- Zimmerman A. P, Johnson R. G., Hoover, T. S., Hilton J. W., Heinemann P. H. R. & Buckmaster, D. (2006). Comparison of Personality Types and Learning Styles of Engineering Students, Agricultural Systems Manna Gerent Students, And Faculty in an Agricultural And Biological Engineering Department, *American Society of Agricultural and Biological Engineers*, 49(1): 311-317.